

Inbjudan att delta i Östgötautmaningen – Etapp 2

Fossilfria transporter i offentlig sektor

Genomförande via samverkan med Region Örebro län och BioDriv Öst

Energikontoret Östergötland och Länsstyrelsen Östergötland har fått en förfrågan om att delta i en storregional kraftsamling för transportsektorns omställning. Förfrågan kommer från Region Örebro län och BioDriv Öst. Att delta i denna storregionala satsning ger oss en möjlighet att fortsätta det arbete som startats upp via det regionala projektet Östgötautmaningen – Fossilfria transporter i offentlig sektor. Eftersom projektet Östgötautmaningen pågår t.o.m. år 2020 så avser deltagandet år 2021 och 2022.

Genom samverkan når vi längre

Transportsektorn utgör en av de största utmaningarna för att vi ska nå våra miljö- och klimatmål. Genom en starkt samverkan storregionalt, där många kommuner och regioner genomför liknande insatser samtidigt, skapar vi goda förutsättningar för ett fossilfritt samhälle. Det krävs en omställning av fordon och drivmedel och vi behöver samtidigt arbeta för att främja nya beteenden, förändra vanor och resmönster. Som offentliga aktörer kan vi samarbeta kring konkreta och synliga åtgärder som främjar mer hållbara alternativ som kollektivtrafik och cykel i stället för bilen. Tillsammans skapar vi även goda marknadsförutsättningar som möjliggör investeringar i nya fordon, bättre infrastruktur för tankning och laddning samt ökad produktion av förnybara drivmedel. När vi är många offentliga aktörer som samverkar och ställer liknande miljökrav vid upphandling av fordon, drivmedel och transporttjänster når vi dessutom våra klimatmål på ett betydligt mer kostnadseffektivt sätt.

Vi bygger vidare på ett beprövat koncept

I Uppsala, Västmanland och Södermanland genomförs projektet Fossilfria och effektiva transporter i östra Mellansverige (2017-2019). Liksom Östgötautmaningen har detta projekt som syfte att operativt stötta kommuner och regioner i omställningen till fossilfria transporter. Arbets sättet inom projektet har visat sig vara ett effektivt sätt för att bidra till omställningen till förnybart så att 2030-målet för transportsektorn kan nås. Det preliminära projektresultatet visar på en utsläppsminskning på ca 12 000 ton CO₂ ekv./år. Kommunernas engagerade arbete och samverkan i projektet har påskyndat och underlättat uppförandet av och planerna på ca 300 laddstolpar, sex biogastankställen, fem HVO-tankställen och två gasbussdepåer. Länsstyrelsen i Uppsala och Region Uppsala har redan under våren ansökt om en fortsättning på insatsen i samverkan med BioDriv Öst och samtliga kommuner som medverkat i det första projektet har också valt att delta i det beviljade fortsättningsprojektet Fossilfria Transporter i Uppsala län 2.0.

För att se vilka resultat som uppnåtts hittills inom Östgötautmaningen, se separat bifogad dokument ÖUM.

Under det senaste året har även Länsstyrelsen i Östergötland tagit fram ett förslag till en regional plan för infrastruktur för elfordon och förnybara drivmedel som kommer remitteras under hösten. Planen innehåller underlag om länets förutsättningar gällande fordon och drivmedel samt information om vad som krävs för att nå målen för transportsektorn. Utifrån planen har ett antal insatser inom området fordon och drivmedel tagits fram för att öka omställningen till en fossilfri fordonsflotta. Det nya projektet baseras på dessa insatsområden och att vi samverkar för att skapa action i länet!

Just nu pågår också projektet Hållbart resande i Örebro län. Projektet har som syfte att stötta företag och organisationer till ett effektivare arbete med hållbart resande. De konkreta åtgärder som genomförts inom projektet har varit uppskattade av deltagande aktörer och åtgärderna har fått stort genomslag. Exempelvis gav den första omgången av Prova-på-kampanjen i kollektivtrafiken 600 nya bussresenärer och genom skraddarsydd reserådgivningar i deltagande organisationer har över 350 förbättringsförslag tagits fram.

Nu vill vi tillsammans med kommuner, regioner och länsstyrelser i östra Mellansverigeregionen göra en kraftsamling i ett nytt projekt där vi fokuserar både på hållbart resande och fossilfria transporter genom nya konkreta åtgärder.

Översiktlig modell för vårt erbjudande

Den storregionala insatsen kommer att pågå 2020 – 2022, för Östergötlands del kommer det vara aktuellt att delta i satsningen från 2021 då det nuvarande projektet Östgötautmaningen pågår t.o.m. 2020. Projektet kommer övergripande att samordnas av Region Örebro län och BioDriv Öst där Region Örebro län har ansvar för insatsen hållbart resande och BioDriv Öst för insatsen fordon, infrastruktur och förnybara drivmedel. Den regionala samordningen kommer att ske av Energikontoret Östergötland i samverkan med Länsstyrelsen.

Utöver de insatser och aktiviteter som vi kommer att genomföra regionalt här i Östergötland, i enlighet med nuvarande projekt Östgötautmaningen kommer medverkan i den storregionala satsningen också innebära möjlighet att delta i aktiviteter och satsningar som är gemensamma för samtliga projektdeltagare. Beroende på de lokala förutsättningarna i respektive kommun kan ni medverka i de aktiviteter som passar era behov och önskemål. Läs mer om upplägget för respektive område i bilagorna.

Kostnaden för medverkan i insatsen kommer att följa upplägget för Östgötautmaningen och baseras på kommunens storlek enligt:

Små kommuner (< 10 000 inv) : 15 000 kr/år

Medelstora kommuner (10 000 – 50 000 invån) : 35 000 kr/år

Stora kommuner (> 50 000 invån) : 45 000 kr/år

Vi ser fram emot en gemensam resa till fossilfrihet!

Ylva Ek, projektledare Energikontoret Östergötland

Emelie Österqvist, projektledare Energikontoret Östergötland

Helena Engström, energi- och klimatstrateg Länsstyrelsen Östergötland

Therese Hjelseth, områdeschef energi och klimat Region Örebro län

Beatrice Torgnyson Klemme, VD Biogas Öst med BioDriv Öst

BILAGOR MED MER INFORMATION

1: FORDON, DRIVMEDEL OCH INFRASTRUKTUR

Syfte och övergripande mål: Insatsens syfte är att operativt stötta och underlätta för de offentliga organisationerna i omställningen till fossilfria transporter samt påskynda och stötta näringslivets omställning så att 2030-målet för transportsektorn kan nås. Offentliga aktörer i de aktuella länen ska uppnå en fossiloberoende fordonsflotta före år 2030. Projektet kommer att bidra till en mer jämlik tillgång till infrastruktur och en ökad regional marknad för förnybara alternativ inom transportsektorn. Uppfyllande av detta mål kommer i sin tur att leda till en ökad grön regional tillväxt, en stärkt krisberedskap samt en ökad omställning till en cirkulär- och biobaserad ekonomi.

Exempel på huvudaktiviteter och delaktiviteter

Genomgående i aktiviteterna är att de offentliga aktörerna kontinuerligt erbjuds gemensamt och individuellt anpassat expertstöd och rådgivning i omställningen till fossilfria transporter. Respektive kommun väljer och prioriterar vilka insatser som de önskar få hjälp med och stöttningen sker exempelvis genom möten på plats i den egna organisationen, telefonsamtal och gemensamma video-möten.

Omställning av de egna fordonsflottorna och drivmedelsinköpen internt hos kommuner och regioner

- Att erbjuda stöd i arbetet med att optimera nyttjandet av de egna fordonsflottorna, t ex genom införandet av digitala körjournaler och centraliserad fordonshantering.
- Att erbjuda stöd i arbetet med att ställa om de egna fordonsflottorna och drivmedelsförbrukningen till förnybart.
- Att erbjuda stöd i arbetet med att analysera vilka fordonsmodeller som finns på marknaden utifrån aktuell transportbehov och lokala förutsättningar. Hjälps med att ta fram och jämföra TCO-kalkyler mellan olika drivmedelsval. Hjälps med att ställa lämpliga miljökrav på drivmedel.
- Att erbjuda stöd i arbetet med att etablera interna rutiner och system för statistik och uppföljning av klimatpåverkan av organisationens transporter. Projektledningen tar fram en årlig statistikuppföljning på läns- och kommunnivå som underlättar såväl kommunernas som regionernas och länsstyrelsernas arbete med omställningen.

Förbättrad utveckling av infrastruktur för förnybara drivmedel i kommunerna och i länet som helhet

- Att erbjuda stöd i arbetet med att öka tillgången till infrastruktur för förnybara drivmedel och laddning av elfordon. Exempelvis hjälps med att söka stöd för ny infrastruktur, teknisk kompetens, beräkningar samt pådrivande insatser och kontakter för att etablera infrastruktur.
- Att erbjuda stöd och rådgivning när det gäller utvecklingen av regional produktion av förnybara drivmedel.

Ökade miljökrav i upphandlingar av transporttjänster och transportintensiva tjänster hos kommuner och regioner

- Att i samband med upphandlingars genomförande erbjuda ett aktivt och rådgivande stöd gällande vilka miljökrav som är lämpliga att ställa i respektive upphandling utifrån de lokala förutsättningarna. Hjälps med de lokala marknadsanalyser som krävs för att kunna ställa rätt nivå av miljökrav.
- Att erbjuda möjliga anbudsgivare information om förnybara drivmedel och fordon på marknaden för att underlätta för näringslivet att lämna anbud i upphandlingarna.
- Att bjuda in till möten för storregional samverkan kopplat till offentlig upphandling av fossilfria transporter för att underlätta och öka kostnadseffektiviteten i så väl de offentliga aktörernas som näringslivets omställning.
- Att årligen ta fram och underhålla en aktuell förteckning (karta) över drivmedelsstationer i länen med information om vilka drivmedelsalternativ som finns på respektive tankställe för att underlätta fordonsinköp och miljökrav i upphandlingar.

Stöd till näringsliv och allmänheten i omställningen

- Att praktiskt stötta kommunerna i det externa arbetet gentemot näringsliv och kommuninvånare i genomförandet av seminarier och informationsaktiviteter om fordon och förnybara drivmedel.
- Att erbjuda kostnadsfri stripning av de offentliga aktörernas fordon för förnybara alternativ för att öka synligheten och intresset för förnybara drivmedel.
- Att bistå med kunskapsunderlag, informationsmaterial och utgöra ett rådgivande expertstöd för de kommunala energirådgivarna i deras externa arbete gentemot kommuninvånare och näringsliv.

Stärkt storregional samverkan i omställningen

- Att ta fram informationsmaterial med goda exempel samt övrigt informationsmaterial som efterfrågas av projektdeltagarna för att underlätta deras omställning och även sprida materialet storregionalt och nationellt.
- Att verka för gemensamma strategier gällande fordonsinköp och kravställning i upphandlingar av transporttjänster för att underlätta och möjliggöra för näringslivet att öka sina investeringar i transportsektorns omställning samt minska kostnaden för de offentliga aktörerna.
- Att utgöra en samlade och pådrivande kraft när det gäller att göra inspel till nationell nivå gällande insatser som behövs för att underlätta kommunernas och regionernas omställning till fossilfria transporter.

Organisation: BioDriv Öst är ansvarig part. Region Örebro län samt övriga regioner, länsstyrelser och kommuner som vill medverka operativt i insatsen är samverkanspartner.

2: HÅLLBART RESANDE

Syfte: Syftet är att stötta de offentliga organisationerna i arbetet med att främja nya beteenden och förändrade resmönster.

Övergripande mål: Genom att genomföra konkreta åtgärder ska vi skapa medvetenhet och motivation som leder till mer hållbart resande. Projektet ska bidra till både beteendeförändringar och ökad kunskap om hållbara resealternativ.

Exempel på huvudaktiviteter: Aktiviteterna i detta projekt syftar till att skapa nya vanor och beteenden som gynnar resor med kollektivtrafik eller cykel. De olika insatser och åtgärder som kan komma att genomföras i projektet har delats upp i fyra kategorier av åtgärder. Under varje rubrik listas ett antal aktiviteter att välja mellan. Respektive aktör avgör vilken aktivitet som ska genomföras utifrån förutsättningar och behov.

Kampanjer

För att underlätta en förändring har olika prova-på-kampanjer visats vara effektiva. När vi får testa nya sätt att röra oss mellan platser ger det större sannolikhet till ett förändrat beteende vid resor och transporter. *Exempel på tänkbara aktiviteter:*

- **Prova på elcykel.** Kan utformas både som möjlighet att testa på plats, men även som kampanj på arbetsplats där utlåning sker under längre tid för att underlätta för testpersonerna.
- **Cykelkampanj på utvald fysisk plats.** Kampanj där både tävlingsmoment och prova-på-moment ingår i anslutning till fysisk plats eller arbetsplats. Exempelvis med hjälp av lådcykel, olika sorters testcyklare mm.
- **Beteendekampanj.** Utifrån lokal fakta bygger vi kommunikationskampanj. Hur långt kommer vi på en kvart om vi väljer ett annat färdssätt än bilen? Kan arrangeras som tävling.
- **Vilken cykel är du?** Prova nya sorters cyklar. Riktade cykelkampanjer på organisationer gentemot anställda.

Alternativa resesätt

Genom att visa olika alternativ kan vi ge en möjlighet för personer att hitta nya alternativ som passar för just dem. Det leder till nya tankar och resvanor, och eventuellt till nya investeringar i hållbara resealternativ. *Exempel på tänkbara aktiviteter:*

- **Vikcykel.** Möjlighet att låna vikcykel som kan medtas i kollektivtrafiken. Riktas framförallt till organisationer och företag som då kan förändra företagsresorna internt.
- **Lådcykelpool.** Ett samarbete med universitet, högskola eller företag i länet för att testa lådcykelpool (förebild Umeå universitet).
- **Cykelbibliotek.** Utlåning av olika typer av cykelmodeller (samarbeten med exempelvis ortens bibliotek/cykelhandlare).

Fysiska nudgar i praktiken

Genom att förändra något i den fysiska miljön så kan alternativ till bilen bli mer tydliga, vilket leder till ett nytt sätt att se och tänka på valmöjligheter och sin omgivning. Genom små enkla knuffar styrs människor till att göra ett önskat val utan att värderingarna ändras. *Exempel på tänkbara aktiviteter:*

- **Vägvisare.** Målning som förenklar för cyklister att hitta till exempelvis cykelställ.
- **Förvandlade bilvägar.** Avstängda gator som under en period används för att främja cykling till viss plats.
- **Attraktivt cykelstråk.** Konst/belysning som lockar fler att cykla mellan viktiga platser.

Nya arbetsätt

En omställning kräver också nya sätt att se på de system som finns idag, och utvärdera om det går att förbättra delar av det. Ett förändrat sätt att se på hur vi arbetar kan ge bra förutsättningar för att minska antalet resor. *Exempel på aktiviteter:*

- **Distansarbete.** Dialog med arbetsgivare för att öka möjligheten för anställda att arbeta hemifrån. Påverka för möjlighet till arbete på buss/tåg. Exempelvis att restid på buss/tåg räknas som arbetstid.
- **Resfria möten.** Alternativa arbetssätt genom användning av digitala hjälpmedel.

Kommunikation

Kommunikation är en viktig del av detta projekt. En bred spridning av information om de aktiviteter och åtgärder som genomförs ger ett bättre utfall. Det behövs information innan respektive aktivitet, men även spridning av resultat under och efter aktiviteten. Region Örebro län kommer att ta huvudansvaret för att skapa en kommunikationsplan och ta fram visst material som kan användas genom projektet. Fokus vid marknadsföring kommer att vara på intressanta aktiviteter som har möjlighet till stor spridning genom exempelvis publicitet i media.

Organisation: Region Örebro län är ansvarig part. BioDriv Öst samt övriga regioner, länsstyrelser och kommuner som vill medverka operativt i insatsen är samverkanspartner.

Översiktlig budget och medfinansiering för deltagande i insatsen

Tillväxtverket, regionerna och länsstyrelserna kommer att stå för majoriteten av medfinansieringen av insatsen. Vi vill även ha ert stöd och engagemang för att arbeta vidare med omställningen tillsammans.

Kostnaden för medverkan i projektet beror av kommunens storlek, enligt:

Små kommuner (< 10 000 inv) : 15 000 kr/år
Medelstora kommuner (10 000 – 50 000 inv) : 35 000 kr/år
Stora kommuner (> 50 000 inv) : 45 000 kr/år

Beslut om medverkan i insatsen ger full tillgång till hela insatsen, oavsett vilka aktiviteter och insatser som kommunen beslutar sig för att fokusera på. Under projekttiden erbjuds även kostnadsfritt deltagande i den storregionala samverkansplattformen för omställningen till fossilfria transporter - BioDriv Öst. Aktivitetsutbudet i respektive län kan dock komma att påverkas av regionens och länsstyrelsens möjligheter till medfinansiering av projektet.

Medfinansiering från kommuner för medverkan i insatsen:

Små kommuner (<10 000 inv) : 15 000 kr/år
Medelstora kommuner (10 000 – 50 000 inv) : 35 000 kr/år
Stora kommuner (> 50 000 inv) : 45 000 kr/år